

Міністерство освіти і науки України

ОДЕСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ

Архітектурно-художній інститут
Кафедра образотворчого мистецтва

СИЛАБУС
Освітньої компоненти – ОК10

Навчальна дисципліна – Основи художньої композиції

Освітній рівень	перший (бакалаврський)	
Програма навчання	обов'язкова	
Галузь знань	02	Культура і мистецтво
Спеціальність	023	Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
Освітня програма	ОПП «Образотворче мистецтво»	
Обсяг дисципліни	6 кредити ECTS (180 академічних годин)	
Види аудиторних занять	лекції, практичні заняття	
Індивідуальні та (або) групові завдання	графічна робота	
Форми контролю	I	залік
	II	залік
	III	іспит

Викладачі:

Горбенко Анатолій Олександрович, професор кафедри образотворчого мистецтва,
om@ogasa.org.ua

Валюк Юрій Петрович, доцент кафедри образотворчого мистецтва,
yuriy.sm.od@gmail.com

Потужний Микола Дмитрович, доцент кафедри образотворчого мистецтва,
nikolap57@ukr.net

Горбенко Святослав Анатолійович, старший викладач кафедри образотворчого мистецтва,
sviatiksss924@gmail.com

Краня Володимир Костянтинівич, старший викладач кафедри образотворчого мистецтва
om@ogasa.org.ua

В процесі вивчення даної дисципліни студенти набувають знання та навички: специфіки зорового сприйняття навколишньої дійсності та витвору мистецтва; використання знань з основ художньої композиції в художньо-творчій діяльності; створення варіативних композиційних рішень майбутнього авторського витвору.

Передумовами для вивчення дисципліни є набуття теоретичних знань та практичних навичок за такими дисциплінами: Композиція, Рисунок.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.

ПРН 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях..

ПРН 5. Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел.

ПРН 6. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках і матеріалах.

ПРН 7. Відобразити морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом.

ПРН 8. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.

ПРН 11. Визначати мету, завдання та етапи мистецької, реставраційної та дослідницької діяльності, сприяти оптимальним соціально-психологічним умовам для якісного виконання роботи.

ПРН 13. Застосовувати сучасне програмне забезпечення у професійній діяльності (за спеціалізаціями).

ПРН 17. Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

Диференційовані результати навчання:

знати:

- закони, правила, закономірності і найважливіші категорії художньої композиції;
- основні види, поняття, принципи, властивості, виражальні засоби, композиції;
- особливості створення станкової та монументальної художньої композиції;
- теоретичні засади методики створення станкової та монументальної композиції самостійного художнього витвору.
- правила і прийоми організації площини;
- виражальні засоби передачі задуму у художньому витворі.

вміти:

- збирати робочий наочний матеріал щодо створення композиції;
- використовувати методи, прийоми і виражальні засоби побудови композиції;
- користуватися плоскими, об'ємними, натурними, символічними, абстрактними, засобами зображення;
- розробляти варіативні лінійні-тонові та кольорові рішення самостійної художньої композиції;
- послідовно і методично вести роботу над створенням станкової та монументальної живописної художньої композиції.
- проводити композиційний аналіз творів образотворчого мистецтва.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№п/п	Назва тем, змістовних блоків та модулів	Кількість годин		
		лекції	практичні	самостійні
1	2	3	4	5
Частина I (I курс, I семестр).				
1.1	Тема 1. Формування професійного композиційного мислення фахівців. Визначення поняття композиції. Основні закони композиції: єдності змісту і форми; цілісності; типізації; підлеглості всіх закономірностей і засобів композиції задуму митця.	2	4	9
1.2	Тема 2. Основні види композиції: площинна, об'ємно-фронтальна, об'ємно-просторова, глибинно-просторова її категорії: тектоніка, об'ємно-просторова структура.	2	4	9
1.3	Тема 3. Теоретичні засади композиції; специфіка композиції портрета на прикладах класиків образотворчого мистецтва та майстрів сучасності.	2	4	9
1.4	Тема 4. Засоби композиції: пропорційність, масштабність, метричність, рівновага, ритм, тотожність, контраст, нюанс, акцент, домінанта, форма, пластика, тон, колір, фактура.	2	4	9
Частина II (I курс, II семестр).				
2.1	Тема 5. Правила і прийоми композиції: ізоляція, світло, тінь, горизонт, точка зору, пляма, стилізація, площинність. Композиційні фактори: простір і час, рух.	2	4	9
2.2	Тема 6. Основа композиційної майстерності: ідейність композиції; художній образ в композиції; сюжетно-композиційний центр і його місце на картинній площині; інтуїція і аналіз; деталізація і узагальнення; новизна і копіяція (шаблон); правда і вигадка; єдність стилю.	2	4	9
2.3	Тема 7. Особливості композиції натюрмортів в інтер'єрі на класичних прикладах.	2	4	9
2.4	Тема 8. Формат, розмір, оправа художнього витвору. Закономірності побудови графічних та живописних зображень на площинах певного формату.	2	4	9
Частина III (II курс, I семестр).				

3.1	Тема 9. Особливості створення станкової, книжкової графіки; станкової та монументальної художньої композиції.	2	4	9
3.2	Тема 10. Послідовність і методика роботи над створенням станкової, книжкової графіки; станкової та монументальної живописної художньої композиції.	2	4	9
3.3	Тема 11. Етапи проведення системного композиційного аналізу творів образотворчого мистецтва.	2	4	9
3.4	Тема 12. Приклади композиційного рішення пейзажу на основі робіт старих майстрів та майстрів сучасності.	2	4	9
	Всього	24	48	108

Критерії оцінювання та засоби діагностики

Мінімальний та максимальний рівень оцінювання щодо отримання «заліку» за навчальною дисципліною «Основи художньої композиції» складає 60 і 100 балів відповідно і може бути досягнутий наступними засобами оцінювання:

Засоби оцінювання		Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
Вид контролю	Кількість у семестрі		
ЧАСТИНА I			
Графічна робота	1	20	30
Контроль знань:			
- Підсумковий (семестровий) контроль знань – перегляд робіт	1	40	70
Разом		60	100
ЧАСТИНА II			
Графічна робота	1	20	30
Контроль знань:			
- Підсумковий (семестровий) контроль знань – перегляд робіт	1	40	70
Разом		60	100
ЧАСТИНА III			
Графічна робота	1	20	30
Контроль знань:			
- Підсумковий (семестровий) контроль знань – перегляд робіт	1	40	70
Разом		60	100

З дисципліни передбачено виконання графічної роботи у кожному семестрі.

Графічні роботи виконуються відповідно до тем лекційних занять. [1] Під час перевірки графічної роботи повинні бути представлені усі варіанти ескізів, пошуків композиції, оформлених на картоні.

Підсумковий контроль знань проводиться для всіх студентів у вигляді семестрового перегляду академічних, самостійних, графічних робіт. Критерії оцінювання семестрового перегляду: компоування, тоне, колористичне та

конструктивне рішення академічних робіт; якість та кількість виконаних самостійних, графічних та курсових робіт.

Перелік питань до іспиту (частина III) з навчальної дисципліни «Основи художньої композиції»:

- 1) Що таке композиція в образотворчому мистецтві?
- 2) Перерахуйте та опишіть основні закони композиції.
- 3) Як ви розумієте закон цілності та єдності?
- 4) Особливості композиційної побудови натюрморту.
- 5) Правила та прийоми композиції портрету.
- 6) опишіть закон життєвості у композиції.
- 7) Назвіть основні правила композиції.
- 8) Які засоби композиції вам відомі?
- 9) Які види композиції ви знаєте?
- 10) Основні задачі теорії композиції.
- 11) Перспектива в образотворчому мистецтві.
- 12) Що таке картинна площина?
- 13) Як визначається картинна площина?
- 14) Побудова картинної площини.
- 15) Поняття «картина» в образотворчому мистецтві.
- 16) Композиція пейзажу-картини.
- 17) Етапи проведення системного композиційного аналізу творів образотворчого мистецтва.
- 18) Особливості композиції пейзажного жанру.
- 19) Композиція міського пейзажу.
- 20) Використання композиційних законів.
- 21) Художній стиль та манера виконання твору згідно композиційним законам.
- 22) Єдність форми та змісту композиції.
- 23) Композиція в графічному мистецтві.
- 24) Засоби виразності композиції в графічному мистецтві.
- 25) Композиція книжкової ілюстрації.
- 26) Особливості створення станкової композиції пейзажу у майстерні.
- 27) Композиційні особливості пейзажу при роботі з натури.
- 28) Використання композиційних законів.
- 29) Золотий перетин в живописі.
- 30) Колір та колорит у вирішенні композиції.

Інформаційне забезпечення

Основна література

1. Горбенко А.О., Резніченко М.Д, Валюк Ю.П. Конспект лекцій. - Ред. ОДАБА, 2018 р.;
2. Михайленко В.Є.; Яковлев М.І. Основи композиції. – К., 2004.;

3. Полнобродський В.Г., Краня В.К. Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Основи художньої композиції» до виконання практичних завдань. Ред. ОДАБА, 2023 р.;

Допоміжні джерела інформації

4. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие. – М., 1974.
5. Волков Н.Н. Композиция в живописи. – М., 1977.
6. Ковалев Е.Ф. Золотое сечение в живописи. – К.: Вища школа, 1986.
7. Сомов Г.Ю. Предмет и его конфигурация. Техническая эстетика. – 1974.
8. Рубер Г.Г. О закономерностях художественного визуального восприятия. – Таллин: Вангус, 1985.